

We come to a point, like in the novel 1984 when certain ideas are unable to be expressed because the words are unknown.

Annotated Bibliography

1. McLuhan, Marshall, and Lapham, Lewis H. (Introduction). *Understanding Media: The Extensions of Man*, 24 October 1994, MIT Press, Cambridge, MA.
2. Alloway, Tracy Packman, Alloway, Ross Geoffrey. “The impact of engagement with social networking sites (SNSs) on cognitive skills”, *Computers in Human Behavior*, Volume 28, Issue 5, September 2012, Pages 1748–1754.
3. Dumontheil, Iroise, Ph.D. Department of Psychological Sciences, Birkbeck University of London, Science Week 2016 discussion panel: “Inspired by Science: women scientists tell their stories”, 11–14 April 2016.
4. Aggregate definition from research from “Social Media”, *Actionable Media Guide*, by Heidi Cohen.
5. von Petzinger, Genevieve. *The First Signs: Unlocking the Mysteries of the World’s Oldest Symbols*. May 2016, Simon and Shuster, New York.
6. “Printing Press and Its ‘Impact’ on Literacy”. ETEC540: Text Technologies, 30 October 2010, University of British Columbia, Vancouver, Canada.

Борисов О. О.

*Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т. Г. Шевченка*

**КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ
НОМІНАЦІЙ КОНЦЕПТІВ *DIALOGUE* ТА *ДІАЛОГ*: ЗІСТАВНИЙ
АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ТА
УКРАЇНОМОВНИХ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ)**

*The paper is devoted to the cognitive analysis of the key lexemes meanings that denote concepts *DIALOGUE* and *ДІАЛОГ* in the present-day English and Ukrainian. The semantic analysis as the first stage of the frame analysis is carried out. The structures of the meanings and the concepts of interaction are modeled and compared.*

Концептуальний аналіз на рівні значень ЛСВ *dialogue* та *діалог* дозволяє встановити відмінності й подібності уявлень про діалог представників британської та української лінгвоспільнот. Оксфордський

словник сучасної англійської мови наводить такі визначення діалогу: 1) *a conversation between two or more people as a feature of a book, play, or film* (розмова двох або більше людей як елемент книги, п'єси або фільму); 2) *a discussion between two or more people or groups, especially one directed towards exploration of a particular subject or resolution of a problem* (бесіда між двома чи більше особами або групами людей, особливо спрямована на вивчення певного об'єкта або вирішення проблеми) [2]. В Академічному тлумачному словнику сучасної української мови семантична структура «діалог» представлена трьома ЛСВ: ЛСВ 1 *розмова між двома або кількома особами*; ЛСВ 2 *частина літературного твору, в якій відбувається розмова двох осіб*; ЛСВ 3 *літературний твір, написаний у формі бесіди* [1].

Як бачимо, етнічні значення ЛСВ 2 *dialogue (a discussion between two or more people or groups, especially one directed towards exploration of a particular subject or resolution of a problem)* [2] та ЛСВ 1 *діалог (розмова між двома або кількома особами)* [1], у цілому, збігаються в архісемах «*discussion*» та «*розмова*», а також у кількісних семах «*two or more people*» та «*дві або кілька осіб*». Таким чином, діалог визначається як акт між щонайменш двома, а можливо й більше комунікантами. Однак, відмінність було зафіксовано як на рівні архісем, так і диференціальних сем. Архісема «*discussion*» є комплексною семою, яка згідно словникових даних *the action or process of talking about something in order to reach a decision or to exchange ideas*, складається з семантично рівноправних компонентів «*the action or process of talking about something in order to reach a decision*» (дія або процес обговорення чогось для досягнення рішення) та «*to exchange ideas*» (обмін думками) [2]. Відповідно порівняння значень лексем *dialogue* та *діалог* виявляє аломорфізм на рівні першої архісеми, яка відбиває процес обговорення, його запланований кінцевий результат – досягнення рішення; ізоморфізм можливо констатувати на рівні другої архісеми, яка експлікує обмін думками або розмову. Інші диференціальні семи також маркують етнічну відмінність даних дефініцій: «*groups*», яка передбачає аломорфну актуалізацію в межах ЛСВ 2 опозиції «індивід :: група», «*especially one directed towards exploration of a particular subject or resolution of a problem*», що відбиває

РОЗДІЛ I. СЕМАНТИЧНИЙ, КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ І ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТИ МОВИ Й МОВЛЕННЯ

намагання представників британської лінгвоспільноти за посередництва діалогу дослідити певну тему або вирішити наявну проблему.

Етнічні значення ЛСВ2 *dialogue* (*a discussion between two or more people or groups, especially one directed towards exploration of a particular subject or resolution of a problem*) [2]) та ЛСВ1 *діалог* (*розмова між двома або кількома особами* [1]) формуються навколо етнічно подібної акціонально-посесивної фреймової структури знання: [[ТУТ/ЗАРАЗ] СТІЛЬКИ ХТОСЬ1 / ХТОСЬ2: агенс (*особа*) діє на / впливає на СТІЛЬКИ ХТОСЬ2 / ХТОСЬ1: пацієнс (*особа*) ТАК1 (*вербально*) [за допомогою [ТАКИЙ ЩОСЬ: інструмент / контейнер (*форма*) [має СТІЛЬКИ ЩОСЬ: вміст (*ідея*)]]]. Однак, у британській лінгвокультурі, на відміну від української, діалог передбачає обов'язкове вирішення певної проблеми – інформація, яка міститься у слоті ТАК2: спосіб дії (*інтелектуально* (*explore / resolve*)) та пропозиції [ЩОСЬ3: об'єкт (*subject / problem*) є ТАКИЙ: (*particular*)], яка до нього примикає. Крім того, різниця частково фіксується і у слотах етнічних фреймів СТІЛЬКИ: (*two or more*) / СТІЛЬКИ: (*два, кілька*), що на семантичному рівні аломорфно представлено компонентом «*groups*», а також у слотах ЩОСЬ3: вміст (*idea*) / ЩОСЬ3: (*думка / відомість*) – в українському світосприйнятті діалог передбачає актуалізацію нових фактів або певного повідомлення про предмет розмови.

Успішність впливу програмується як в мовленнєвих, так і невербальних діях адресанта, що фіксується на концептуальному рівні обох лінгвокультур слотом ТАК 1: спосіб (*невербально*) та виявляє усю палітру різноманітних невербальних сигналів, які свідомо чи несвідомо надсилаються мовцями один одному та які можуть допомогати чи заважати у досягненні поставленої мети комунікації. В цілому, такі вербальні та невербальні сигнали, інтенційно зумовлені, містять комплексний прагматичний потенціал впливу, реалізований на макро- та мікрорівнях інтенціональності, що відображено у відповідних фреймах діалогічної взаємодії. На концептуальному рівні етнічної свідомості базові стратегії поведінки – кооперативна та конфліктна – мовців ізоморфно представлені пропозиціями [СТІЛЬКИ ТАКИЙ: *основна* ЩОСЬ: *мета* [ТАК: *оцінка (позитивно / негативно)*]]. Тактики та мовленнєві акти, які

репрезентують певні інтенції, що реалізуються у межах обраної стратегічної програми поведінки та відбивають покрокові етапи її досягнення, фіксуються пропозицією [СТІЛЬКИ ТАКИЙ: *проміжна ЩОСЬ*: мета [ТАК: оцінка (*позитивно / негативно*)]].

Література

1. Академічний тлумачний словник сучасної української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua>.
2. Oxford Dictionaries [electronic resource]. – Access mode : <http://www.oxforddictionaries.com>.

Борисов О. О., Васильєва О. Г.

*Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т. Г. Шевченка*

ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАЦІЇ

The paper summarizes such modern philosophical trends as post-structuralism, phenomenology, existentialism, hermeneutics, anthropocentrism and functionalism within which the discourse analysis is carried out. Within their general perspective discourse is treated as a specific means of oral and written speech structuring based on the world interpretation. The latter is always multifaceted and endless as each time it involves a range of mental operations in a particular situation of the Self existence. That is why discourse should be studied as a product of the author-and-recipient dialogue created in a broad and complex socio-cultural context.

Сучасний парадигмальний простір лінгвістики сформований переважно в рамках феноменологічного, екзистенціалістського, постструктуралістського, герменевтичного, антропоцентричного, функціонального типів філософської методології, яка пропонує альтернативну монологізму епістемологію діалогізму у вивченні комунікативних актів людської взаємодії.

Зокрема, *постструктуралізм*, що став духовним джерелом теоретичної концепції постмодернізму останніх тридцяти років розвитку гуманітарного знання, спрямовує свої ідеї на руйнування позитивістських уявлень про природу людського знання, дійсності та культури та прокламує стратегію розуму, що інтерпретує світ. Відтак,